

ปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

Problems of Senators According to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017)

ศิริวดี วิวิธคุณากร¹, สุขสมัย สุทธิบัติ², และ ทวีพทธร ศิริศักดิ์บรรจง³

Sirivadee Wiwithkhunakorn¹, Suksami Sothhibodee², and Taveeprat Sirikanbanjang³

^{1,2,3}หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

^{1,2,3}Doctor of Laws Program, Doctor of Philosophy Program in Social Sciences,

Ramkhamhaeng University, Thailand

¹E-mail : sirivadee.w@nrru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0842-7709>

²E-mail : nrrulocal765@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3148-8283>

³Corresponding author e-mail : siri007us@yahoo.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1108-8098>

Received 29/11/2022

Revised 01/12/2023

Accepted 01/12/2022

บทคัดย่อ

ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาที่เกิดจากวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน การกำหนดวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยังไม่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการมีวุฒิสภาของไทยอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบตรวจสอบถ่วงดุล ภาพลักษณ์ความเป็นประชาธิปไตย และเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดของประเทศไทย รัฐธรรมนูญฉบับนี้สะท้อนภาพการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และหลักนิติธรรมตามมาตรา 2 และมาตรา 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และหลักการนี้ดำเนินต่อเนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า และฝ่ายนิติบัญญัติที่มี 2 สภา คือสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา แต่ด้วยเหตุผลความจำเป็นหลายประการที่ปรากฏในอารัมภบทรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เช่น การทุจริตฉ้อฉล การบิดเบือนอำนาจ การขาดความตระหนักสำนึกรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชน การเมืองการปกครองที่ยังไม่เหมาะสมแก่สถานการณ์บ้านเมือง เป็นต้น ทั้งหมดนี้ส่งผลให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีที่มาจากกรสรรหาไม่ใช่การเลือกตั้งจากประชาชน ประชาชนจึงปราศจากการมีส่วนร่วมและไม่มีอำนาจกำหนดชะตากรรมของตนเอง รวมทั้งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังกำหนดอำนาจแก่วุฒิสภาที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญของประเทศไทยฉบับอื่นๆ อาทิ วุฒิสภามีอำนาจลงคะแนนเสียงเลือกนายกรัฐมนตรี เป็นต้น ทั้งหมดนี้จึงส่งผลกระทบต่อทั้งหลักประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม ซึ่งทั้งสองเป็นแกนหลักในรัฐธรรมนูญ ผู้วิจัยจึงขอเสนอประเด็นการศึกษาต่อไปนี้ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาวิเคราะห์เพื่อปรับใช้กับประเทศไทย ให้มีวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และเจตนารมณ์ของการมีวุฒิสภาของไทย บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐาน แนวคิดทฤษฎีใน

[1]

Citation:

ศิริวดี วิวิธคุณากร, สุขสมัย สุทธิบัติ, และ ทวีพทธร ศิริศักดิ์บรรจง. (2566). ปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 1-14

Wiwithkhunakorn, S., Sothhibodee, S., & Sirikanbanjang, T., (2023). Problems of Senators according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E.

2560. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (2), 1-14; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.51>

รัฐธรรมนูญ และความจำเป็นของการมีวุฒิสภา เพื่อศึกษาปัญหาที่มาวุฒิสภา และอำนาจหน้าที่วุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พุทธศักราช 2560 เพื่อศึกษาปัญหาที่มา อำนาจหน้าที่ของวุฒิสมาชิกของกลุ่มที่เลือกศึกษา ซึ่งประเทศดังกล่าวประกอบด้วยสหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ ประเทศเยอรมนี และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เรื่องที่มาและอำนาจหน้าที่วุฒิสมาชิกของประเทศไทย ผลการวิจัย เมื่อพิจารณาในส่วนของประเทศไทยแล้วจึงเห็นได้ว่าการกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันอาศัยวิธีการได้มาโดยการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาที่ไม่มีความเชื่อมโยงกับประชาชนเลยนั้น ย่อมขัดต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยและสวนทางกับการพัฒนาประชาธิปไตยตามหลักสากล

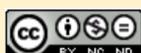
คำสำคัญ : วุฒิสมาชิก; รัฐธรรมนูญ; ราชอาณาจักรไทย

Abstract

Thailand has always faced problems arising from the method of obtaining senators from the past to the present, especially in the present. Determining the method for obtaining senators according to the provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand is still inconsistent with the authority and duties. inevitably results in the inability to achieve the objectives of having a Thai Senate truly which affects the system of checks and balances image of democracy and political stability of Thailand The Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 is the latest constitution of Thailand. This constitution reflects democratic governance and the rule of law under Section 2 and Section 3 of the Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017 both of which have a close relationship, this principle continues from the previous constitution. And the legislative branch with 2 houses, namely the House of Representatives and the Senate, but for many reasons that appear in this constitutional preamble, such as corruption distortion and Lack of awareness of responsibility for the nation and the people. Politics and governance that are not suitable for the country's circumstances, etc. All this resulted in the Senate under this constitution being elected, not elected by the people. The people, therefore, have no participation and no power to determine their destiny. In addition, this constitution also prescribes powers to the Senate that are different from other constitutions of Thailand, for example, the Senate has the power to vote for the Prime Minister, etc. All this affects both democracy and the rule of law. Both of which are the core of the constitution. The researcher, therefore, presents the following study issues. To be analyzed for adaptation to Thailand. There shall be a method for acquiring suitable senators. This is consistent with the powers and duties of the Thai Senate. The purpose of this research

[2]

Citation:

ศิริวดี วิวิธคุณากร, สุขสมัย สุทธิบัติ, และ ทวีพทุทธ์ ศิริศักดิ์บรรจง. (2566). ปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 1-14

Wiwithkhunakorn, S., Sotthibodee, S., & Sirikanbanjang, T., (2023). Problems of Senators according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E.

2560. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (2), 1-14; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.51>

.....
article is to present the problems of senators under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 has the following objectives: to study the basic concepts theoretical concepts in the constitution and the need for a Senate to study the issues that came to the Senate and the authority of the Senate according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 to study the origin of the problem Senator's authority of the study group Which such countries include the United Kingdom. The Japan United States Australia Republic of Ireland Germany and the French Republic to be developed, improved, and corrected The origin and authority of the senators of Thailand Research results: Considering the part of Thailand, it can be seen that the stipulation of senators According to the current constitution, it relies on a method of obtaining by selection by a selection committee that has no connection with the people at all. would be contrary to the principles of democratic governance and contrary to the development of democracy according to international principles.

Keywords : Senator; Constitution; Kingdom of Thailand

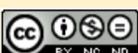
บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดของประเทศไทย รัฐธรรมนูญฉบับนี้สะท้อนภาพการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมตามมาตรา 2 และมาตรา 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งทั้งสองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และหลักการนี้ ดำเนินต่อเนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า และฝ่ายนิติบัญญัติที่มี 2 สภา คือสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา แต่ด้วยเหตุผลความจำเป็นหลายประการที่ปรากฏในอารัมภบทรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เช่น การทุจริตฉ้อฉล การบิดเบือนอำนาจ การขาดความตระหนักสำนึกรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชน การเมืองการปกครองที่ยังไม่เหมาะสมแก่สภาพการณ์บ้านเมือง เป็นต้น ทั้งหมดนี้ส่งผลให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีที่มาจาก การสรรหาไม่ใช่การเลือกตั้งจากประชาชน ประชาชนจึงปราศจากการมีส่วนร่วมและไม่มีอำนาจกำหนดชะตากรรมของตนเอง รวมทั้งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังกำหนดอำนาจแก่วุฒิสภาที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญของประเทศไทยฉบับอื่นๆ อาทิ วุฒิสภามีอำนาจลงคะแนนเสียงเลือกนายกรัฐมนตรี เป็นต้น ทั้งหมดนี้จึงส่งผลกระทบต่อ ทั้งหลักประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม ซึ่งทั้งสองเป็นแก่นหลักในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นกฎหมายสูงสุดฉบับที่ 20 ตั้งแต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข (รัฐสภา) เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ โดยเป็นกฎหมายที่กำหนดโครงสร้างพื้นฐานและสถาบันทางการเมืองในการจัด

[3]

Citation:

ศิริวดี วิวิธคุณากร, สุขสมัย สุทธิบัติ, และ ทวีพทุทธ์ ศิริศักดิ์บรรจง. (2566). ปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 1-14

Wiwithkhunakorn, S., Sotthibodee, S., & Sirikanbanjang, T., (2023). Problems of Senators according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (2), 1-14; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.51>

องค์การบริหารของรัฐ รวมถึงการคุ้มครองและรักษาสีทธิเสรีภาพของประชาชน และเป็นรากฐานที่มาของกฎหมายอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่สำคัญยิ่ง เพราะเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญทุกประเทศต่างบัญญัติเรื่องของอำนาจการบริหารประเทศไว้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะประเทศนั้นปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ระบอบคอมมิวนิสต์ หรือระบอบการปกครองอื่น ต่างก็บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเรื่องเดียวกัน คือเรื่องอำนาจการบริหารประเทศ

อย่างไรก็ตามประเด็นสภาพปัญหาที่ต้องทำการศึกษามีดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก การเกิดขึ้นของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักประชาธิปไตย ซึ่งหลักการทั้งสองเป็นแก่นและรากฐานสำคัญในรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่สอง ความจำเป็นของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้เป็นไปตามสิทธิกำหนดในตนเองทางการเมือง ซึ่งสิทธินี้เป็นสิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) และประเทศไทยเป็นรัฐสมาชิกวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลบังคับใช้กับไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ตั้งแต่ปี 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้ประกันสิทธิกำหนดใจตนเองทางการเมืองแก่ประชาชน

ประเด็นที่สาม ที่มาของวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย และวุฒิสภามีจุดยึดโยงกับประชาชนหรือไม่

ประเด็นที่สี่ อำนาจหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นไปตามหลักนิติธรรมและหลักประชาธิปไตย รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือไม่

ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พุทธศักราช 2560 มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ จึงมีความเหมาะสมที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาองค์กรดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ผลจากการศึกษาจะทำให้ทราบแนวคิดพื้นฐาน แนวคิดทฤษฎีในรัฐธรรมนูญ และความจำเป็นของการมีวุฒิสภา ทำให้ทราบปัญหาที่วุฒิสภาและอำนาจหน้าที่วุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พุทธศักราช 2560 และทำให้ทราบปัญหาที่มา อำนาจหน้าที่ของวุฒิสมาชิก ของกลุ่มที่เลือกศึกษา ซึ่งประเทศดังกล่าวประกอบด้วยสหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ ประเทศเยอรมนี และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส นอกจากนี้ทำให้ทราบเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เรื่องที่มาและอำนาจหน้าที่วุฒิสมาชิกของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐาน แนวคิดทฤษฎีในรัฐธรรมนูญ และความจำเป็นของการมีวุฒิสภา

2. เพื่อศึกษาปัญหาที่มาจากวุฒิสภา และอำนาจหน้าที่วุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พุทธศักราช 2560

3. เพื่อศึกษาปัญหาที่มาจากอำนาจหน้าที่ของวุฒิสมาชิก ของกลุ่มที่เลือกศึกษา ซึ่งประเทศดังกล่าว ประกอบด้วยสหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ ประเทศเยอรมนี และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

4. เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เรื่องที่มาและอำนาจหน้าที่วุฒิสมาชิกของประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ (1) การศึกษาบทบาทปฏิบัติของการมีวุฒิสภา การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ความสัมพันธ์ของการได้มา กับอำนาจหน้าที่วุฒิสภา ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จำนวน 10 ฉบับ ได้แก่ ฉบับพุทธศักราช 2489, ฉบับพุทธศักราช 2490, ฉบับพุทธศักราช 2492, ฉบับพุทธศักราช 2511, ฉบับพุทธศักราช 2517, ฉบับพุทธศักราช 2521, ฉบับพุทธศักราช 2534, ฉบับพุทธศักราช 2540 ฉบับพุทธศักราช 2550 และฉบับพุทธศักราช 2560 และ (2) การศึกษาบทบาทปฏิบัติของการมีวุฒิสภา การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ความสัมพันธ์ของการได้มา กับอำนาจหน้าที่วุฒิสภา ของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ไอร์แลนด์ เยอรมนี ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการศึกษาเอกสาร ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) กับบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาชิกวุฒิสภาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ข้อมูลที่ได้มามีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นและนำเสนอในรูปแบบวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยได้จากการทบทวนเอกสาร กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุปแยกประเด็นปัญหาเพื่อนำเสนอผลการวิจัยโดยแยกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐาน แนวคิดทฤษฎีในรัฐธรรมนูญ และความจำเป็นของการมีวุฒิสภา

การมีวุฒิสภาในประเทศต่างๆที่เลือกศึกษานั้น วุฒิสภาในแต่ละประเทศมีที่มาที่ไปอย่างมีเหตุผลและมีวิวัฒนาการ มิใช่เกิดขึ้นมาอย่างลอย ๆ โดยไม่มีเหตุผลแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าวุฒิสภาในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างในหลายๆด้านทางโครงสร้าง แต่วิธีการดำเนินงานมีลักษณะคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการตรวจสอบการใช้เสียงข้างมากของสภาผู้แทนราษฎร การคานอำนาจหรือยับยั้งสภาผู้แทนราษฎรโดยมีสาเหตุจากความไม่ไว้วางใจในสภาผู้แทนราษฎร การตรวจสอบหรือทักท้วงการออกกฎหมายให้มีความ

รอบคอบและถูกต้อง การเปิดโอกาสให้บุคคลบางประเภทมีโอกาสทางการเมือง การให้วุฒิสภาเป็นตัวแทนโดยตรงของท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งการที่ประเทศใดจะใช้วุฒิสภาในรูปแบบใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลทั้งทางประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของประเทศนั้นๆ ว่าต้องการให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่อย่างไรบ้าง

รัฐธรรมนูญของประเทศเสรีนิยมประชาธิปไตย หลักนิติธรรมและหลักประชาธิปไตยเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ และรัฐธรรมนูญยังเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีสนธิสัญญาระหว่างประเทศ โดยเฉพาะสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 เป็นสนธิสัญญาดังกล่าว (เกียงไกร รอปู้. 2557) ทำให้นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รัฐธรรมนูญจึงตั้งอยู่บนหลักนิติธรรม หลักประชาธิปไตย การปฏิบัติตามพันธกรณีสนธิสัญญาระหว่างประเทศ รัฐธรรมนูญยังประกอบด้วยหลักมูลบทพื้นฐานทางมหาชนที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะหลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค ซึ่งหากจำกัดสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนพึงเป็นไปตามหลักดังกล่าว เพื่อประชาชนเกิดความมั่นคงนิติฐานะประชาชนสามารถใช้สิทธิทางการเมืองในการพัฒนา กาย พัฒนาจิตใจจนนำไปสู่การกำหนดใจทางการเมืองของประชาชน และประชาชนพึงมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ

2. ปัญหาที่มาจากวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่วุฒิสภามาตรามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงตั้งอยู่บนหลักนิติธรรมและหลักประชาธิปไตยดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิทธิทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน และเป็นผลจากพันธกรณีข้อ 1.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 ซึ่งสภาพเช่นนี้ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ที่มาของวุฒิสภาในระบบการสรรหา กรณีนี้แม้ว่าวุฒิสภามาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชน ซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ตามมาตรา 107 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 วุฒิสภาเช่นนี้อาจเป็นตัวแทนของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย แต่การกำหนดและจำแนกประชาชนตามมาตรานี้ไม่ใช่วิธีการตามหลักประชาธิปไตย และวิธีนี้ไม่อาจรับรองได้ว่า วุฒิสมาชิกมาจากประชาชนทุกกลุ่ม สังคมอย่างแท้จริง

[6]

Citation:

ศิริวดี วิวิธคุณากร, สุขสมัย สุทธิบัติ, และ ทวีพฤทธ์ ศิริศักดิ์บรรจง. (2566). ปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 1-14

Wiwithkhunakorn, S., Soththibodee, S., & Sirikanbanjang, T., (2023). Problems of Senators according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E.

2560. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (2), 1-14; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.51>

ที่มาของวุฒิสภาในระบบการสรรหาตามมาตรา 107 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นการจำกัดสิทธิทางการเมืองของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญเสรีนิยมประชาธิปไตยทุกประเทศต้องปฏิบัติตามหลักความได้สัดส่วนนี้ซึ่ง เป็นหลักการย่อยที่สำคัญของหลักนิติรัฐ แต่การเลือกวุฒิสภาในครั้งนี้นี้ไม่มีการเปิดเผยรายชื่อกรรมการและกระบวนการสรรหา และวุฒิสภาที่ได้รับการสรรหาขึ้นเป็นวุฒิสภาเครือข่าย เพราะคือคนในกลุ่มเดียวกัน กลุ่มคนที่สนิทกับ คสช. เกือบทั้งหมด อีกทั้งเรื่องที่ว่าวุฒิสภาไม่มีสัดส่วนของภาคส่วนต่างๆ ที่เหมาะสมเน้นหนักไปที่อดีตข้าราชการทั้งหลาย ในส่วนของรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจในการคัดเลือกรวมกรรมการในการสรรหาส.ว. แต่ท้ายที่สุดก็เป็นหัวหน้าคสช.ที่จะเป็นคนเลือกอยู่ดี ถ้ามองว่าผิดหรือไม่นั้นก็คงไม่ผิด เพราะกระบวนการเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแต่ไม่เป็นไปตามหลักของความได้สัดส่วน

ที่มาของวุฒิสภาในระบบการสรรหาตามมาตรา 107 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังไม่เป็นไปตามหลักความเสมอภาค ซึ่งหลักความเสมอภาคหรือหลักไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมมีขึ้นเพื่อประกันว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน โดยหลักความเสมอภาคเช่นนี้ไม่หมายความว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิเลือกวุฒิสมาชิกหรือสมัครเป็นวุฒิสมาชิก แต่หลักความเสมอภาคนี้เป็นไปตามหลักการมหาชนที่ว่า การแจกประชาชนเป็นกลุ่มกระทำได้ แต่กรณีนี้เป็นไปตามหลักการที่ว่า “ข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกัน ข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันย่อมได้รับการปฏิบัติแตกต่างกัน” เช่นนี้เมื่อการแบ่งแยกประชาชนเป็นตามมาตรา 107 ดังกล่าวไม่อาจปรากฏผลชัดเจนว่า บุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคมพึงมีขอบเขตเช่นใด กรณีนี้จึงไม่เป็นไปตามหลักความเสมอภาคเช่นเดียวกัน

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดอำนาจของ ส.ว. ให้ทำหน้าที่ที่ถ่วงดุลกฎหมายเช่นเดิม แต่ก็ยังมีอำนาจอื่นที่สำคัญด้วย เช่น อำนาจให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ อำนาจตั้งกระทู้ตรวจสอบฝ่ายบริหาร อำนาจบางประการของ ส.ว. ตามรัฐธรรมนูญ 2560 ก็เป็นอำนาจใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาเป็นพิเศษ ถือเป็นมรดกที่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้วางเส้นทางการรักษาอำนาจเอาไว้ เช่น อำนาจในการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร หรือการติดตามเร่งรัดแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เขียนโดย คสช.

3. ปัญหาที่มา อำนาจหน้าที่ของวุฒิสมาชิก ของกลุ่มที่เลือกศึกษา ซึ่งประเทศดังกล่าวประกอบด้วย สหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ ประเทศเยอรมนี และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาในระบบสภาคู่ (คณิน บุญสุวรรณ. 2556) จึงเป็นประเด็นหลักที่จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม เหตุผลและความจำเป็นรวมทั้งบริบททางการเมืองการปกครองของประเทศ เพื่อที่จะกำหนดที่มาของสมาชิกวุฒิสภาว่าควรมาจากที่ใด ระหว่างการเลือกตั้งกับการแต่งตั้งดังกล่าว โดยในระยะแรกประเทศไทยจะให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมดเหมือนกับสภาขุนนางของประเทศอังกฤษ แต่

สำหรับประเทศอังกฤษเองก็ยังมีปัญหาอยู่ในส่วนของสังคมปัจจุบัน ประชาชนชาวอังกฤษมีการตื่นตัวทางความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น ระบบรัฐสภาของสหราชอาณาจักรจึงถูกเพ่งเล็งมากขึ้นเช่นกัน ถึงความเหมาะสม ในกรณีสมาชิกสภาขุนนางที่มีมาจากการแต่งตั้งเพียงประการเดียว โดยมีผู้คนมากมายต่างได้ตั้งข้อสงสัยว่ากระบวนการดังกล่าวจะเอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงหรือไม่ ซึ่งสภาขุนนางมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาการร่างกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง เมื่อร่างกฎหมายดังกล่าวผ่านการพิจารณาของสภาสมาชิกขุนนางซึ่งมีที่มาจากเลือกตั้งแล้ว ดังนั้น ข้อวิจารณ์ดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับปัญหาความเหมาะสมในกรณีที่สภาขุนนางซึ่งมีที่มาจากเลือกตั้งทั้งหมด แต่มีอำนาจเหนือกว่าสภาสมาชิกขุนนางซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนจากการเลือกตั้ง ทำให้อาจมีผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนในทางการเมืองและความมั่นคงในสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ยินยอมให้รัฐออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของตนบางส่วนได้เมื่อมีความจำเป็น และยังรวมไปถึงประเด็นอำนาจหน้าที่ของสภาขุนนางในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารด้วย

เมื่อได้ทำการศึกษาถึงที่มาของสภาขุนนางแห่งสหราชอาณาจักรแล้วจึงได้พบว่ามีคล้ายคลึงกับวุฒิสภาของประเทศไทยเป็นอย่างมากในกรณีวุฒิสภาของประเทศไทยที่มาจากเลือกตั้ง ในเมื่อประเทศต้นแบบแห่งการแต่งตั้งสภาขุนนางซึ่งเป็นสภาสูงของสหราชอาณาจักรยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมของการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ เนื่องจากมีเฉพาะประชาชนในวงแคบที่จะได้รับโอกาสในการเข้าเป็นสมาชิกวุฒิสภา และการแต่งตั้งสมาชิกสภาขุนนางไม่อาจตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในประเด็นความเป็นตัวแทนของประชาชนของสมาชิกสภาขุนนางได้จริง แต่ว่าการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด ก็มีข้อดีอยู่ในส่วนที่ว่าได้มีการกระจายสัดส่วนสมาชิกวุฒิสภาในการเป็นตัวแทนประชาชนในภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างดี ในส่วนของข้อเสียก็คือ อาจไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เนื่องจากประชาชนไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวให้เป็นตัวแทนของตนในสภา ดังนั้น การที่ประเทศสหราชอาณาจักรมีสภาขุนนางที่มีสมาชิกที่มีได้มาจากการเลือกตั้งนั้นจึงเป็นไปได้โดยความจำเป็นทางประวัติศาสตร์ของอังกฤษ มิได้อาศัยเหตุผลทางทฤษฎีแต่อย่างใด ด้วยเหตุดังกล่าวปัจจุบันประเทศสหราชอาณาจักรได้พยายามปฏิรูปสภาขุนนางเพื่อลดจำนวนและทอนอำนาจของสมาชิกสภาขุนนางลง เนื่องจากขัดต่อหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและขัดต่อหลักความเสมอภาคเพราะสภาขุนนางถือเป็นรากเหง้าที่เป็นรูปธรรมของระบบศักดินา (ธีรเดช นรัตถรักษา, 2557) โดยสหราชอาณาจักรมีแนวคิดในการพัฒนาสภาขุนนางให้มีรูปแบบที่สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยในส่วนของประเทศไทยนั้นมิได้มีมูลเหตุอันเกิดจากความจำเป็นทางประวัติศาสตร์ดังเช่นประเทศอังกฤษหรือความจำเป็นจากการก่อกำเนิดรัฐดังเช่นรัฐรวมอย่างสหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หรือออสเตรเลีย แล้วประเทศไทยเราจะยังคงดำเนินรอยตามประเทศต้นแบบแห่งการแต่งตั้งวุฒิสภาอยู่อีกหรือไม่เมื่อเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าระบบการแต่งตั้งมีปัญหา เนื่องจากไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนโดยสิ้นเชิงในการปกครองประเทศ ทั้งที่เดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) ได้มีการปรับปรุงโดยกำหนดให้ใช้วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาโดยการเลือกตั้งโดยตรงมาแล้ว

[8]

Citation:

ศิริวดี วิวิธคุณากร, สุขสมัย สุทธิบัติ, และ ทวีพทุทธ์ ศิริศักดิ์บรรจง. (2566). ปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 1-14

Wiwithkhunakorn, S., Sotthibodee, S., & Sirikanbanjang, T., (2023). Problems of Senators according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E.

2560. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (2), 1-14; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.51>

ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทางตรง ญี่ปุ่นมีวุฒิสภาในฐานะเป็นผู้แทนประชาชนทั้งประเทศ ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยมาจากบัญชีรายชื่อของกลุ่มหรือพรรคการเมือง โดยเห็นว่าการกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นอิสระจะทำให้คนมีชื่อเสียงด้านต่างๆ สามารถใช้ความสามารถส่วนตัวเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ง่าย และเมื่อเข้ามาในสภาก็ดำรงความเป็นอิสระในการออกเสียง ไม่ต้องยกมือตามมติพรรค มีผลทำให้พรรคการเมืองใหญ่ๆ ได้จำนวนสมาชิกวุฒิสภาน้อยลง ดังนั้น วุฒิสภาญี่ปุ่นจึงมีฐานะเป็นสภาค้ำจุนเสถียรภาพของรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาญี่ปุ่นซึ่งมีอำนาจอย่างแคบ โดยทำหน้าที่เพียงกลั่นกรองกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

หรือการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในรูปแบบของการแต่งตั้งโดยรัฐบาลมลรัฐของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี การเลือกทางอ้อมโดยผ่านคณะเลือกตั้งแบบประเทศฝรั่งเศสหรือมาจากรูปแบบผสมทั้งจากการเลือกตั้งทางอ้อมและการแต่งตั้งในประเทศไอร์แลนด์ ทั้งนี้ ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสมาชิกวุฒิสภาที่ได้มาโดยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่การเลือกตั้งนั้น อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาควรมีอย่างจำกัด เช่น มีฐานะเป็นสภาที่ปรึกษาหรือสภาพพีเลียงเท่านั้น โดยมีอำนาจหน้าที่อย่างแคบ เช่น การกลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหาร การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจโดยไม่ลงมติ เป็นต้น แต่หากสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งมักจะมีบทบาทและอำนาจหน้าที่หลากหลายมากกว่า เช่น การเสนอร่างกฎหมาย การแต่งตั้งถอดถอนบุคคลระดับสูงทางการเมือง เป็นต้น

วุฒิสภาของไทยอยู่ในฐานะของการเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และปกครองประเทศภายใต้หลักนิติธรรม ซึ่งมีธรรมเนียมปฏิบัติในทางการเมืองการปกครองในแบบฉบับของตนเอง เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่นมีวุฒิสภาในฐานะเป็นผู้แทนประชาชนทั้งประเทศ ประเทศไอร์แลนด์มีวุฒิสภาในฐานะผู้แทนของกลุ่มผู้มีการศึกษาและกลุ่มอาชีพ ประเทศฝรั่งเศสมีวุฒิสภาเป็นผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศเยอรมนี มีวุฒิสภาเพื่อเป็นผู้แทนของรัฐต่างๆ ส่วนประเทศอังกฤษมีสภาขุนนางเป็นผู้แทนชนชั้นสูงอันเนื่องมาจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในแต่ละประเทศย่อมเป็นไปตามบริบทของสังคมประเทศนั้นๆ ว่าจะกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาให้มีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด เช่น สมาชิกวุฒิสภาของประเทศญี่ปุ่นมาจากการเลือกตั้งทางตรง มีอำนาจกลั่นกรองกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแต่ไม่มีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมาย (มานิตย์ จุมปา. 2557) ในขณะที่สมาชิกวุฒิสภาของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยรัฐบาลของมลรัฐหรือประเทศไอร์แลนด์ที่สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมและการแต่งตั้ง สามารถเสนอร่างกฎหมายได้ เป็นต้น

4. ข้อเสนอเพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เรื่องที่มาและอำนาจหน้าที่วุฒิสมาชิกของประเทศไทย

เมื่อประเทศไทยใช้ระบบสภาคู่ เพราะต้องการให้วุฒิสภาถ่วงดุลอำนาจกับสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณากลั่นกรองกฎหมายดังได้กล่าวมาในบทก่อนๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรง และไม่ควรงัดพรรค

การเมือง แต่สามารถหาเสียงได้ วุฒิสภาควรมีจำนวนสมาชิกไม่เกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใน ส่วนของอำนาจและหน้าที่เห็นควรให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาถ้อยแถลงของสมาชิก การตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหาร การกลั่นกรองบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งในองค์กรอิสระ และควรให้มีอำนาจถอดถอนผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย ถึงจะสมบูรณ์แบบครบถ้วนและเหมาะสมระหว่างอำนาจหน้าที่กับที่มาของ วุฒิสภา ในการปกครองประเทศในระบอบรัฐสภา ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ

ในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจนั้น สมาชิกรัฐบาลโดยทั่วไปต้องเป็นสมาชิกของรัฐสภาใน ขณะเดียวกัน รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีต้องประกอบด้วยผู้นำของพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมากจากการ เลือกตั้ง หรือจากพรรคที่กุมเสียงข้างมากในรัฐสภาผสม รัฐบาลจะดำรงอยู่ต่อไปตราบเท่าที่ได้รับความไว้วางใจ จากสมาชิกเสียงข้างมากในรัฐสภา รัฐบาลและรัฐสภาต่างมีอำนาจควบคุมซึ่งกันและกัน โดยรัฐสภาดำเนิน กระบวนการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล ในขณะที่รัฐบาลมีอำนาจยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่

การปกครองประเทศในระบอบรัฐสภานอกจากจะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจแล้วยัง จะต้องมีการจำกัดการใช้อำนาจรัฐตามหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐด้วยซึ่งถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานของ ระบอบประชาธิปไตยในการประกันสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของราษฎร (บุญศรี ไพรัตน์. 2557) จึง กล่าวได้ว่าการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น จะเกิดมีขึ้นและดำรงอยู่ตลอดไปไม่ได้โดย ปราศจากหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐ และหลักนี้เองที่เป็นมงกุฎของหลักแบ่งแยกอำนาจ อันเป็นฐานราก สำคัญยิ่งของระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ที่ได้ให้ความสำคัญแก่การจัดระเบียบแห่งการใช้อำนาจรัฐหรือ อำนาจอธิปไตยตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ หรืออาจหมายถึงการกระจายอำนาจ การใช้อำนาจอธิปไตยของ รัฐในการกระทำทางบริหาร ทางนิติบัญญัติ และทางตุลาการ โดยแต่ละองค์กรที่ใช้อำนาจเหล่านี้มีความเป็น อิสระ ไม่ต้องฟังคำสั่งจากองค์กรอื่นเป็นการป้องกัน การใช้อำนาจอธิปไตยรวมศูนย์ (concentration) อยู่ที่ องค์กรใดองค์กรหนึ่งแต่เพียงองค์กรเดียว เสรีภาพจะสูญสิ้นถ้าหากปล่อยให้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจ บริหารมารวมอยู่ในบุคคลเดียว เพราะเป็นที่น่าหวั่นเกรงว่าบุคคลผู้ใช้อำนาจทั้งสองนั้น จะตรากฎหมายที่มี ลักษณะกดขี่มาใช้ กฎหมายก็จะไม่แน่นอน และถ้าใครไม่ทำตามความประสงค์ ผู้มีอำนาจก็จะลงโทษตาม ความพอใจของตน กฎหมายก็จะเลื่อนลอย บ้านเมืองก็จะไม่มีความสงบสุข

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ผู้วิจัยสรุปผลดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. สมาชิกวุฒิสภาควรมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน
2. สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบเขตเลือกตั้ง และ
3. สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำขึ้นจากผู้

ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่างๆ

- 4 วุฒิสภาควรมีความเป็นอิสระจากพรรคการเมือง และองค์กรอื่นใด
- 5 การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ใช้ บัตรเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแบบละหนึ่งใบ
- 6 การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง
- 7 การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแบบบัญชีรายชื่อให้ใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง
8. การคำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้คำนวณจากจำนวนราษฎร ทั้งประเทศเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภา
- 9 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติและสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่าง ๆ (ชาวยุชย แสงศักดิ์. 2557) โดยอาจใช้หลักการเดียวกันกับการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาชุดตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เช่น การกำหนดให้องค์กรภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่น มาลงทะเบียนพร้อมทั้งเสนอชื่อผู้สมควรได้รับการสรรหาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น
10. การจัดทำบัญชีผู้รับสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งสำหรับ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแบบบัญชีรายชื่อ ต้องประกอบด้วยรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม และต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วนที่เหมาะสมและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย โดยรายชื่อในบัญชีต้องไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

2. ข้อเสนอแนะ

จากสภาพปัญหาของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในด้านที่มา อำนาจ หน้าที่ของวุฒิสมาชิก ที่มีที่มาไม่เหมาะสม จึงส่งผลให้อำนาจ หน้าที่ของวุฒิสมาชิกไม่เหมาะสมตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อให้ที่มา อำนาจ และการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสมาชิกเป็นไปอย่างเหมาะสมสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ ปราศจากอิทธิพลครอบงำใดๆ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนพวงชนชาวไทยในการบัญญัติกฎหมายในรัฐสภา เป็นไปด้วยความเที่ยงธรรมและมีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับที่มา อำนาจและหน้าที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการพัฒนาที่มา อำนาจ หน้าที่ของวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ยังบกพร่องอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ และการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบและสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะในการศึกษา โดยเห็นควรให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 ดังนี้

2.1. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรากฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาโดยการออกแบบวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาให้มีความยึดโยงกับเสียงของประชาชนโดยการเลือกตั้งโดยตรงแบบเขตเลือกตั้ง จึงจะทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับ ซึ่งอยู่ภายใต้หลักสากลของความเป็นประชาธิปไตย เพราะมีการยึดโยงกับ

เสียงประชาชนโดยตรง ซึ่งหมายถึงการเลือกตั้งตัวแทน ซึ่งเป็นวิถีทางของการปกครองแบบประชาธิปไตย ตามที่เข้าใจกัน โดยมีวิธีการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

การเลือกตั้งโดยตรงแบบเขตเลือกตั้ง จำนวน 77 คน ซึ่งมาตราที่ควรแก้ไขในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้แก่ มาตรา 111 มาตรา 112 ดังนี้

การเลือกตั้งโดยตรงแบบเขตเลือกตั้งนั้นจะคงไว้เช่นเดิมเหมือนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังนี้

2.1.1 วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนรวมทั้งร้อยห้าสิบคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตนเองของบุคคลในกลุ่มของผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในอาชีพทุกสาขาอาชีพ เท่ากับจำนวนรวมข้างต้น หักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงแบบเขตเลือกตั้ง

2.1.2 การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละจังหวัด ให้ใช้เขตจังหวัด เป็นเขตเลือกตั้งและให้มีสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดละหนึ่งคน โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนน เลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หนึ่งเสียงและให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

2.2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรากฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยมีหลักการที่ต้องคำนึง ซึ่งได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 บัญญัติว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม โดยตามหลักการดังกล่าวอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หมายความว่า ของประชาชนของรัฐ แต่ละคนได้รวมตัวกันเป็นสังคมและถือว่าแต่ละคนนั้นต่างเป็นผู้ทรงสิทธิส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตย การแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของส่วนรวมดังกล่าวอยู่ที่ปัจเจกชนแต่ละคนได้รับการปรึกษา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การตัดสินใจทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยแล้วจะต้องมีการปรึกษาหารือและสอบถามพลเมืองของรัฐ (ณัฐกร วิทิตานนท์. 2557) ดังนั้นแนวความคิดประชาธิปไตยทางตรงจึงเกิดขึ้น ณ.ตรงนี้ ประชาชนจึงเป็นผู้ทรงสิทธิหรือเจ้าของสิทธิในอำนาจอธิปไตย การแสดงออกซึ่งความเป็นเจ้าของสิทธิดังกล่าวก็เช่น การลงประชามติโดยประชาชน การถอดถอนผู้แทนราษฎรโดยประชาชน ในตัวอย่างดังกล่าวเป็นการแสดงออกซึ่งการใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรงจากประชาชน วิธีการที่จะได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาบนหลักการของประชาธิปไตย และที่จะกล่าวได้ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนนั้น การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีการออกแบบวิธีคัดเลือกหรือการจัดทำบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งสำหรับ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตนเองของบุคคลในกลุ่มของผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในอาชีพทุกสาขาอาชีพ ต้องประกอบด้วยรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม และต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วนที่เหมาะสมและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย

โดยรายชื่อในบัญชีต้องไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะต้องดำเนินการให้เกิดความโปร่งใสและมีความเป็นกลาง ความเป็นกลางในที่นี้ ผู้วิจัยจะพูดถึงความเป็นกลางของผู้ดำเนินการในการเลือกตั้งในกลุ่มสาขาอาชีพ โดยต้องหาวิธีการออกแบบให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเลือกตั้งที่มีความโปร่งใส ในส่วนของการเลือกตั้ง เราอาจจะเคยได้ทราบมาว่ามีการโกงการเลือกตั้ง นั่นคือความไม่โปร่งใสของการดำเนินการเลือกตั้ง และทราบว่ามีกรณีการฉ้อโกงในการเลือกตั้ง โดยผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิที่จะได้รับคัดเลือกได้มีการฉ้อโกงเพื่อให้ตนเองได้รับการเสนอชื่อ ซึ่งผู้สมัครอยู่ภายใต้อิทธิพลของคณะกรรมการการเลือกตั้งเหล่านั้น ตรงนี้จึงเป็นจุดอ่อน ดังนั้น จึงต้องหาวิธีการออกแบบให้เกิดความเป็นกลางในการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสหรือเป็นกลาง และเป็นธรรมกับนักการเมือง

ซึ่งมาตราที่ควรแก้ไขในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้แก่ มาตรา 269 ดังนี้

ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่ง ซึ่งไม่ควรมีที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และเห็นควรแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน ซึ่งคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาควรมีที่มาที่ชัดเจนและมีส่วนที่ยึดโยงกับประชาชนให้มากที่สุด โดยคณะกรรมการชุดนี้จะต้องมีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์และวิธีการ โดยมีวิธีการคัดเลือกดังนี้

(1) จัดให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการสรรหาจากสมาชิกของแต่ละกลุ่มอาชีพทุกสาขาในประเทศไทย โดยต้องคัดเลือกจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องด้วย ฝ่ายละเท่าๆ กัน โดยกำหนดจำนวนคณะกรรมการสรรหาตามความเหมาะสมและเห็นสมควร

(2) เมื่อได้คณะกรรมการสรรหาตามข้อ (1) คณะกรรมการสรรหาต้องร่วมกันกำหนดคุณลักษณะของผู้มีสิทธิคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามสาขาอาชีพ

(3) เมื่อดำเนินตามข้อ (2) แล้วให้คณะกรรมการสรรหา ร่วมกันรวบรวมรายชื่อตามบัญชีกลุ่มอาชีพทุกสาขาที่มีคุณลักษณะตามข้อ (2) ไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้ขึ้นทะเบียนบัญชีรายชื่อดังกล่าวและประกาศให้ประชาชนได้ทราบทั่วไป พร้อมทั้งจัดให้ประชาชนได้มีสิทธิยื่นคำร้องขอคัดค้านบุคคลในบัญชีรายชื่อ หากเห็นว่าบุคคลที่ปรากฏในรายชื่อมีพฤติการณ์ไม่เหมาะสม

(4) คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องนำบัญชีรายชื่อ มาคัดเลือกตามลำดับคะแนนที่ได้รับจากการเลือกตั้ง จึงจะถือได้ว่าเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากเลือกตั้งกันเองของบุคคลในกลุ่มของผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในอาชีพทุกสาขาอาชีพ ที่มีที่มาและยึดโยงจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนยอมรับโดยทั่วกัน

(5) นำรายชื่อตามข้อ (4) ขึ้นทูลเกล้าเพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าต่อไป”

บทสรุป

ถ้าประเทศไทยจะเป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริง ประเทศไทยก็ต้องเป็นนิติรัฐ (Legal State) โดยใช้หลักนิติธรรมควบคู่กันไปด้วย ทุกประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีอำนาจอยู่สามอย่าง คืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจที่จะปฏิบัติกิจการต่างๆซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายมหาชน และอำนาจที่จะปฏิบัติกิจการต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายเอกชน ก็คืออำนาจบริหาร และอำนาจที่จะพิพากษาคดี ก็คืออำนาจตุลาการ ทุกประเทศจะต้องมีหลัก เรื่องการแบ่งแยกอำนาจ เพราะเป็นธรรมดาเมื่อบุคคลมีอำนาจ บุคคลมักจะใช้อำนาจเกินเลยไปเสมอๆ ฉะนั้นจึงต้องจัดให้อำนาจหนึ่งหยุดยั้งอำนาจอีกอำนาจหนึ่ง บุคคลจึงจะมีเสรีภาพได้ ฉะนั้นวุฒิสภาก็ต้องทำหน้าที่ในการคานอำนาจและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายอื่นได้ เช่น การเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ให้วุฒิสภา ทำหน้าที่เลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ ให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆโดยเฉพาะองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น และให้อำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง วุฒิสภาควรที่จะมีอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้ด้วย ในเมื่อแต่งตั้งได้ก็ต้องสามารถที่จะถอดถอนได้ด้วย จะได้เสมอภาคกัน เพราะถ้าหากให้วุฒิสภามีอำนาจแต่งตั้งได้ แต่ไม่สามารถถอดถอนได้ อำนาจดังกล่าวก็จะไม่ศักดิ์สิทธิ์ บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งก็จะปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำเภอใจ เพราะคิดว่าไม่มีผู้ใดจะสามารถมาถอดถอนหรือตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้ ฝ่ายนิติบัญญัติก็จะไม่สามารถถ่วงดุลฝ่ายบริหารได้ ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- เกียงไกร รอบรู้ (2557). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: บริษัท วี พรินท์ (1991) จำกัด.
- คณิน บุญสุวรรณ. (2556). *ประวัติรัฐธรรมนูญไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์จำกัด.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2557). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ : แนวคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ณัฐกร วิทิตานนท์ (2557). *หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: บริษัท วี พรินท์ (1991) จำกัด.
- ธีรเดช นรัตถรักษา (2557). *ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว 2557*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีมั่นคงการพิมพ์.
- บุญศรี ไพรัตน์ (2557). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา จำกัด.
- มานิตย์ จุมปา (2557). *หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ (principles of constitutional law)*. กรุงเทพฯ : บริษัท วี. พรินท์ (1991) จำกัด.